

Riječ glavnog urednika

Zbornik Lovranščine u Vašim rukama plod je prvenstveno jedinstvena htijenja članova Katedre Čakavskog sabora Lovran da se započne rad na sustavnoj znanstvenoj valorizaciji bogate baštine Lovrana i područja koje mu je povijesno-tradicijski gravitiralo i/ili mu i danas gravitira, a poznato je pod nazivom Lovranština, odnosno u lokalnom izričaju – *Lovranščina*. Lovranščinom se tradicionalno naziva područje od uvale Cesara (između Medveje i Kraja) na jugu do ušća potoka Banine (u Iki) na sjeveru, a od mora na istoku nekoliko kilometara protegnuto po obroncima Učke prema zapadu.

On je rezultat naporna zajedničkog rada članova Uredništva, koje je – krenuvši u jedan pozamašan projekt – nastojalo što reprezentativnije osmisliti ovu središnju znanstvenu publikaciju naše Katedre, pronaći što kvalitetnije suradnike i osigurati sve potrebne materijalne i tehničke uvjete za njegovu konačnu realizaciju.

Ne treba zaboraviti da svoj završni oblik zapravo najviše duguje autorima, koji su – spremno se odazvavši našem pozivu – pristupili osvjetljavanju jednog djelića baštine našeg kraja, iz one perspektive za koju su se smatrali najstručnijima i najpozvanijima. Njima ponajviše dugujemo zahvalnost za početak ozbiljna, predana i sustavna raspršivanja „znanstvenog mraka“ u kojemu je ležao naš zavičaj.

Valja istaknuti da je znanstveni karakter osiguran brojnim recenzentima, kompetentnim stručnjacima koji su jedini ovlaštene da prosuđuju i ocjenjuju razinu postignute valorizacije u pojedinim radovima. Oni su se ne samo ljubazno odazvali, spremno surađivali te svojim sugestijama, savjetima i prijedlozima „brusili“ kvalitetu *Zbornika* već su mnogi od njih svojim toplim riječima, ažurnim odgovorima i predanom pažnjom poticali Uredništvo i davali mu snagu da ustraje u ostvarenju zamišljenog plana.

Brojni suradnici zaduženi za lekturu, korekturu, prevođenje arhivske građe, tehničko uređivanje, dizajniranje naslovnice, izradu UDK-oznaka, izradu fotografije za naslovnicu, ali i sam tisak *Zbornika* svojom su ljubaznošću, spremnošću na suradnju i neumornim dogovaranjima s Uredništvom zajednički s njim došli do onog oblika i izgleda naše publikacije kakav smo smatrali optimalnim.

Naposljetku, ali nipošto manje važno, ne smije se zaboraviti da bez financijske potpore naših sponzora tiskanje *Zbornika* ne bi bilo moguće.

* * *

Uvodnim pismom Cvjetane Miletić čitatelju su možda na najbolji i najljepši način predstavljeni motivacija Uredništva i sadržaj *Zbornika* jer su dani na čakavštini, iako ne na lovranskoj, već na njoj bliskome kastavskome govoru koji je autorici materinski.

U vezi sa sadržajem *Zbornika Lovranščine* treba istaknuti da su neki prilozi nastali na temelju kraćih izlaganja predstavljenih na znanstvenom skupu *Stoljetna tradicija zdravstvenog i kupališnog turizma u Lovranu: Sto godina od objavljivanja lovranskog Lječilišnog pravilnika (1909.–2009.)*, koji je održan u Lovranu 18. travnja 2009. Taj je skup motiviran dvjema obljetnicama: sto godina od objavljivanja Lječilišnog pravilnika za lječilišni okrug Lovran (1909.) i sto pedeset godina od rođenja dr. Albina Edera (1859.), utemeljitelja lječilišta Lovran. Stoga je prva knjiga i obilježena temama iz povijesti turizma.

Prilog „Pregled arhivalija Lovranštine do 1945. u Državnom arhivu u Rijeci“ Borisa Zakoška logično dolazi na prvome mjestu u *Zborniku*, s obzirom na to da bi predstavljena arhivska građa trebala biti poticaj za mnoga daljnja istraživanja Lovrana i Lovranščine, a rezultati kojih bi se mogli objaviti u sljedećim knjigama *Zbornika*. Na ovaj se prilog nadovezuje prilog Maje Karić „Ostavština dr. Albina Edera u Zavičajnoj zbirci Hrvatskog muzeja turizma: Kulturno naslijeđe i povijesno svjedočanstvo razvoja lovranskog turizma“ te je nastavak predstavljanja arhivske građe, koja može biti iskorištena u daljnjem istraživanju lovranske povijesti.

Kako se može iskoristiti arhivska građa, pokazala je Sanja Simper u svom prilogu „Povijest lječilišta u Lovranu potkraj XIX. i na početku XX. stoljeća“, rasvjetljavajući povijest nastanka i početnog razvoja Lovrana kao lječilišnog mjesta. Važno je istaknuti da su u sklopu ovog priloga objavljena i dva izvorna arhivska dokumenta te se nadamo da će to postati praksa i u budućim knjigama *Zbornika*. Na ovaj se prilog nadovezuje sljedećih dvoje autora. Igor Eterović u prilogu „Lovranski turistički vodiči Eduarda Seisa kao povijesni izvori“ analizirao je vodiče iz naslova ukazujući na mogućnost njihova valoriziranja kao izvora za povijest Lovrana. Prilog „Počeci izgradnje kupališnih mjesta s osvrtom na lovranska kupališta početkom 20. stoljeća“ Mirjane Kos predstavlja doprinos istraživanju lovranske kupališne baštine, pri čemu je također posegnuto za arhivskom građom.

Svi dosad spomenuti prilozi svoj su začetak dobili u obliku

izlaganja na spomenutom znanstvenome skupu održanu u Lovranu. Budući da nisu objavljeni svi prilozi koji su izloženi na tome skupu te su sva ova izlaganja znatno dopunjena i prerađena za objavljivanje, činilo se nepotrebnim stvarati poseban tematski blok u strogo formalnom smislu. Razlog više za tu odluku predstavlja i velik odaziv autora koji nisu sudjelovali na skupu, a čiji prilozi čine više od polovice *Zbornika*.

Svojom se tematikom na prethodne priloge nadovezuje prilog „Kako se kali(o) *Kurort*: Povijest problema lječilišne regulative na primjeru Opatije i Lovrana u posljednjih stotinu i pedeset godina“ Amira Muzura, koji uz povijesni pregled nudi i osvrt na danas aktualnu problematiku lječilišne regulative turističkih mjesta.

Prilog „Graditeljstvo Lovrana u kasnom srednjem i ranijem novom vijeku“ sustavno analizira lovransku graditeljsku baštinu, zadržavajući se pritom najvećim dijelom na lovranskome Starome gradu. Na njega se nadovezuje prilog Željka Bistrovića pod naslovom „Kulturno-povijesna važnost crkve Sv. Ivana u Lovranu: prilog problematici srednjovjekovne povijesti Lovrana“, koji se bavi upravo jednim od graditeljskih bisera lovranske starogradske jezgre.

Prilog Ivane Sanković „Lovranska *glagolitica* i njezina istraženost“ predstavlja svojevrsan prijelaz s materijalne graditeljske baštine, u čije su zidove uparani brojni glagoljski grafiti, na nematerijalnu jezičnu baštinu – lovransko glagoljaško naslijeđe i njegovu dosadašnju istraženost. Pregled dosadašnjeg istraživanja jezične baštine s dijalektološke pozicije nudi prilog „Govori Lovranščine u dosadašnjoj dijalektološkoj literaturi“ Ivane Nežić i Silvane Vranić. Jezikom književnosti bavi se Vjekoslava Jurdana, koja u svom prilogu „Književn(ičk)o lice Lovrana“ predstavlja Lovran djelima književnika koji su o Lovranu i/ili iz Lovrana stvarali.

Jednako važnim smatrali smo da upravo kroz našu središnju publikaciju javnost bude obaviještena i o dosadašnjem radu Katedre Čakavskog sabora Lovran, zbog čega je objavljeno „Izvješće o radu Katedre“, koje je sastavila njezina predsjednica Sanja Simper.

Kao što je vidljivo, prva je knjiga obilježena velikim dijelom poviješću lovranskog turizma, a koji je bio i tema prethodno održana znanstvenog skupa te su u smjeru rasvjetljavanja tog dijela lovranske povijesti učinjeni važni koraci. Ono što osobito raduje jest odaziv drugih autora i razrada novih tema, koje bi trebale biti okosnica sljedećih znanstvenih skupova i koje bi trebale obilježiti buduće knjige *Zbornika*. Dvije su, možda i posve prirodno, došle do izražaja: povijesnoumjetnička

i jezična baština. To su vrijedni orijentiri Katedri i budućim urednicima *Zbornika* u kojem smjeru znanstvena valorizacija baštine Lovrana i Lovranšćine treba stremiti.

* * *

Znanstvena i stručna valorizacija Lovrana i Lovranšćine nije sama sebi smisao. Ona bi u konačnici trebala postaviti temelje osvještavanja bogatstva baštine koju u Lovranu posjedujemo. Ovaj *Zbornik* tako treba ponajprije predstavljati uporište Lovrancima koji o svome kraju žele nešto više saznati, a kako bi je na temelju toga znanja o vlastitoj kulturno-povijesnoj baštini znali više cijeniti, o njoj se požrtvovnije brinuti i sljedećim generacijama to znanje ponosno prenositi. To je krunski motiv i provodna misao koja je vodila izradu ovog *Zbornika*.

Koliko se naš trud oko spomenute valorizacije isplatio i koliko je Lovranu i Lovrancima na ponos, ostaje na čitateljima, unutar i izvan znanstvene zajednice, da prosude i ocijene.

U Lovranu 27. ožujka 2010.

Igor Eterović